KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON
The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET

Postboks 8013 DEP
0030 OSLO

Vår referanse:	26/02095-9
Arkivkode:	200
Saksbehandler:	Torbjørn Eika
Deres referanse:	
Dato:	10.11.2026

Høringssvar: Klimatilpasningsutvalget – Norge i hardt vær

Det norske samfunnet må raskt komme lenger i tilpasningen til endringene i klima som alt er her og som vil tilta framover. God klimatilpasning kan redusere samfunnets framtidige tap og kostnader som følge av klimaendringene. Klimatilpasningsutvalget har derfor levert en viktig rapport med mange gode forslag, som vi støtter. Det er knyttet store utfordringer til enkelte av forslagene, og de vil kreve nærmere utredninger. KS mener at det er viktig at mulige nye krav og metoder ikke forsinker innføringen av verktøy og ordninger som allerede er utviklet eller under innføring, selv om disse bygger på andre prinsipper enn dem utvalget anbefaler.

1 Overordnede vurderinger

1.1 Håndtering av usikkerhet: Temperaturmål i klimatilpasningen

I en optimal klimatilpasning må kostnadene ved tiltakene vurderes opp mot de forventede gevinstene. Analyser basert på verstefalls-scenario vil medføre at for mange tiltak oppfattes som lønnsomme. Det kan føre til overinvesteringer og en lite hensiktsmessig rekkefølge i igangsetting av tiltak.

Forslaget bryter imidlertid med grunnleggende prinsipper for dagens klima- og miljøpolitikk. Metoder og verktøy («Klimakverna») er nylig utviklet av det nasjonale klimaservicesenteret (KSS) for å sette kommunene i stand til å håndtere klima- og hydrologiske framskrivninger (scenarioer) til bruk i planleggingen, og verktøyet lanseres 2. desember 2026. De færreste kommuner har kompetanse og/eller kapasitet til å gjennomføre komplekse analyser og stresstesting av ulike utfall slik utvalget foreslår, og det er vanskelig å se at de vil kunne få det i overskuelig framtid. For å redusere tap er det viktig å få opp tempoet i klimatilpasningsarbeidet, og enn så lenge må kommunene basere seg på det vi har.

En prinsipielt riktig konklusjon møter altså en vanskelig virkelighet. KS mener at en fullt ut må ta høyde for de praktiske utfordringene knyttet til forslaget, som vil kreve en grundig utredning av hvordan dette eventuelt skal kunne implementeres i praksis.

1.2 Verdsetting uten markedspriser

I nytte-kostnadsanalyser vil både nytte og kostnader kunne være i form av virkninger på forhold som ikke omsettes i noe marked. Disse bør forsøkes verdsatt gjennom ulike metoder, men alternativt bare belyses gjennom verbal beskrivelse.

Fravær av felles rammer for verdsetting av naturverdier og økosystemtjenester kan bidra til at disse kostnadene i for liten grad inngår i kommunale beslutningsgrunnlag. Resultatet kan bli en systematisk undervurdering av naturtap og en arealbruk som samlet sett ikke er samfunnsøkonomisk optimal.

Når handlinger til aktører i en økonomi har negative virkninger på andre, oppstår en markedssvikt. Hvis prisene de ulike aktørene står overfor ikke påvirkes av myndighetene gjennom avgifter, vil det ikke bli tatt hensyn til de samlede reelle kostnadene for samfunnet ved forbruket av den enkelte vare eller tjeneste. Dette kan rettes opp ved hjelp av en skatt eller avgift som ideelt sett skal bidra til at de indirekte kostnadene for samfunnet integreres i prisen på produktet/tjenesten.

Prissetting av «alt» som ikke omsettes i noe marked er imidlertid utfordrende. Dagens kunnskapsgrunnlag og metoder er ikke tilstrekkelige til å verdsette alle naturvirkninger på en pålitelig og relevant måte lokalt.[1]

KS mener derfor at metodikk, datagrunnlag og retningslinjer for bruk i norsk forvaltning må utredes videre før prissetting benyttes som et sentralt grunnlag for lokale beslutninger om arealbruk.

Inntil dette er på plass, bør økonomisk verdsetting suppleres med fysiske indikatorer, kvalitative vurderinger og bruk av føre-var-prinsippet ved risiko for irreversible naturtap.

1.3 Forskning, koordinering og styring

KS støtter utvalgets vektlegging av kunnskap, men kunnskap alene er ikke tilstrekkelig. Klimatilpasning forutsetter også kompetanse, administrativ kapasitet, økonomiske ressurser og virkemidler som gjør kommunene i stand til å omsette kunnskap i handling.

Utvalgets modell*, kunnskapskjeden* (produsere, formidle samt motta og forstå kunnskap), går i liten grad inn på forslag til løsninger på dagens begrensninger i kompetanse, kapasitet (bemanning) og økonomiske ressurser til å gjennomføre gode klimatilpasningstiltak lokalt.

I KS-rapporten «Mer klimarobuste kommuner» (Wang og Grann, 2026) lanseres en modell for en sammenhengende prosess fra kunnskap til handling, *klimatilpasningskjeden*, der kompetanse, kapasitet, økonomiske ressurser og andre virkemidler også inngår. En helhetlig forståelse av hele klimatilpasningskjeden - på alle forvaltningsnivåer – er en forutsetning for å kunne klare å tilpasse oss klimaendringene på en effektiv måte.

2 Noen konkrete vurderinger

2.1 Kunnskapsbasert og lærende klimatilpasning (11.2.1)

KS støtter utvalget i viktigheten av å styrke finansieringen av forskning på effekter og virkninger av klimaendringer og klimatilpasning, særlig forskning på økonomiske virkninger, økosystem-virkninger og grenseoverskridende konsekvenser for Norge. Et bedre kunnskapsgrunnlag om klimakonsekvenser,

---

[1] Viktige utfordringer i den sammenheng er:

1. **Avgrensning:** Det må avklares hva som skal prissettes – naturtyper, økologisk tilstand, økosystemtjenester eller naturens betydning for klimatilpasning.
2. **Datagrunnlag:** Det mangler tilstrekkelige og sammenlignbare data for mange naturtyper og økosystemer. Datainnsamlingen må dessuten gjentas over tid fordi naturtilstanden er i kontinuerlig endring.
3. **Detaljeringsnivå:** Den nasjonale inndelingen i 12 hovedtyper natur, som brukes i rapporteringen til blant annet Eurostat, er for overordnet til å fange opp blant annet tilstand, sjeldenhet, lokale variasjoner og økosystemtjenester.
4. **Metodeusikkerhet:** Beregnet verdi vil avhenge av metodevalg og av om verdier kan overføres mellom ulike naturtyper og geografiske områder.
5. **Ufullstendig kunnskapsgrunnlag:** At våtmark og kulturmark, som kan ha stor betydning både for natur og klimatilpasning, ikke er behandlet i rapporten, illustrerer behovet for videre kunnskapsutvikling.

tiltakskostnader og effekt av tilpasningsløsninger vil kunne bidra til metodiske forbedringer i nytte-kostnadsanalyser av klimatilpasning.

KS er enig med utvalget i at kunnskapsgrunnlaget om klimakonsekvenser må oppdateres kontinuerlig, særlig for næringer med sterk avhengighet av naturgitte forhold. Reguleringen må følge kunnskapsutviklingen og hensynta usikkerhet ved introduksjon av nye arter eller sorter med ukjent invasjonspotensial og påvirkning på lokale økosystemer.

KS støtter utvalget i at det må etableres bedre systemer for innsamling og tilgjengeliggjøring av data om klimarelaterte skader, værhendelser og tilpasningsløsninger. Dette gjelder å videreutvikle *Kunnskapsbanken* til å omfatte flere samfunnskostnader enn forsikringsmeldte skader, og legge til rette for enkel tilgang til detaljerte data for analyse- og forskningsformål. Videre bør det også etableres bedre rammer for at statlige myndigheter systematisk kartlegger og rapporterer kostnader knyttet til vær- og klimarelaterte hendelser og ressursbruk til klimatilpasning.

KS mener at utvalgets ønske om videre satsing på varslingstjenester og forskning og utvikling knyttet til varsling, herunder både hendelse- og konsekvensvarsling, er viktig.

Forslaget om å etablere et nasjonalt system for evaluering og oppfølging etter alvorlige klimarelaterte hendelser, kombinert med veiledning til kommuner for å sikre læring og forbedring av fremtidig klimatilpasning, støttes helhjertet av KS.

2.2 Koordinering og styring av den lokale klimatilpasningen (11.2.2)

KS støtter utvalgets vurdering om at klimatilpasningsarbeidet på regionalt nivå må styrkes. Det regionale nivået er godt egnet til koordinering, fordi både klimarisiko og behovet for tilpasning varierer betydelig geografisk. I tillegg vil regionalt nettverksarbeid være en viktig arena for læring og erfaringsutveksling, noe som vil styrke kompetansen og sikre tilpasning til lokale forhold og behov.

Det regionale forvaltningsnivået omfatter her fylkeskommunen, statsforvalteren og regionale avdelinger av statlige etater. Her foreligger det to anmodningsvedtak fra Stortinget (2024) om å vurdere en styrking av det regionale forvaltningsnivået, slik at dette gjelder alle fylker, samt å utvikle kompetansemoduler.

I Prop. 1 S (2026–2027) for Klima- og miljødepartementet for budsjettåret 2027, fremgår det under «Anmodnings- og utredningsvedtak» for stortingssesjonen 2023-2024 at disse anmodningsvedtakene nå avsluttes. Det står videre at «Klima- og miljødepartementet vurderer hvordan anbefalingen fra Miljødirektoratet best kan følges opp».

KS vil understreke viktigheten av at departementet følger opp Miljødirektoratets anbefaling om at det opprettes regionale nettverk i alle landets fylker. I dag finnes det kun fire slike regionale nettverk. Tre av disse ledes av fylkeskommunen i samarbeid med statsforvalteren, men langt flere aktører er involvert – blant annet NHO og KS.

KS støtter utvalget i at klimatilpasning må innarbeides i samtlige samfunnsområder i statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. Klimatilpasning er ikke et avgrenset politikkområde, men har konsekvenser for de aller fleste samfunnsområder.

KS støtter utvalgets forslag om sidestilling av hensynet til energibruk, utslippskutt og andre miljømål med andre like relevante samfunnshensyn i vurderingen av klimatilpasningsløsninger. Beslutninger basert på samfunnsøkonomiske analyser må tillegge *alle* hensyn *relevant* vekt.

Utvalget anbefalte *ikke* å slå sammen Klimasats (utslipp), Natursats og tilskudd til klimatilpasning. Det går KS mot: I Prop. 1 S (2026–2027) foreslås det å slå sammen tilskuddsordningene til én større tilskuddsordning fra og med 2027. KS støtter dette forslaget, fordi en sammenslåing til ett programområde vil gjøre det lettere å utløse positive samspillseffekter for både natur og klima. KS har tidligere gjennomført et FoU-prosjekt som resulterte i en rapport om positive og negative samspillseffekter (Brendehaug, mfl., 2021). På grunnlag av denne utarbeidet KS i 2023 heftet «Synergier og konflikter i lokal klima- og miljøpolitikk», som ble sendt alle landets kommuner og fylkeskommuner. Heftet viser blant annet at bevaring og restaurering av natur kan bidra til både karbonopptak, økt biologisk mangfold og bedre tilpasning til klimaendringene.

Fram til i dag har ikke tilskuddsordningen for klimatilpasning omfattet konkrete tiltak. Det er derfor viktig at utlysningsteksten til den nye tilskuddsordningen tydeliggjør at klimatilpasningstiltak nå inngår i ordningen.

2.3 Dimensjonerende verdier for et klima i endring (11.2.3)

KS støtter en utredning av om dagens metode for å håndtere fremtidige klima- og værhendelser (ekstremvær) og tilhørende usikkerhet – i form av prosentvise klimapåslag – er hensiktsmessig, eller om det er gjennomførbart å ta i bruk en alternativ metodikk med effektive returverdier basert på temperaturendringer (se også 1.1 over). Hensikten med utredningen vil være å få svar på om en ny metodikk med effektive returverdier kan bidra til å redusere usikkerheten knyttet til dagens metode. Samtidig må det vurderes nøye om den alternative metodikken er mindre kompleks og enklere å anvende enn dagens løsning – spesielt hvis målet er en enhetlig metodikk som skal håndtere usikkerhet på tvers av fagområder.

2.4 Klimatilpasning av fellesgoder i areal- og naturforvaltningen (11.2.4)

KS støtter en styrking av arbeidet med å utvikle areal- og naturregnskap, samt tilhørende kartlegging, for å muliggjøre en mer helhetlig og kunnskapsbasert arealforvaltning som også ivaretar hensyn til klimatilpasning. KS, fylkeskommunene og staten (ved Miljødirektoratet og Kommunal og distriktdepartementet) samarbeider allerede i å utvikle areal- og naturregnskap som et praktisk verktøy i kommunal planlegging. Mer detaljert og beslutningsrelevant kunnskap om naturtyper, bruksverdi av natur og klimatilpasning kan potensielt gi store økonomiske innsparinger. Samtidig gagner dette både naturen og klimatilpasningsarbeidet, i tillegg til at det styrker beskyttelsen av lokalsamfunnene. Det er viktig at samarbeidet om areal- og naturregnskap mellom forvaltningsnivåene fortsetter i kommende kommunestyre- og fylkestingsperiode, med fokus på uttesting og videreutvikling av regnskapene.

2.5 Forsikring, fordeling og insentiver (11.2.5)

KS støtter utvalget i at solidaritetsprinsippet i den norske naturskadeforsikringsordningen bør bestå. Bred forsikringsdekning er viktigere enn sterkere risikobaserte prissignaler. Insentiver til klimatilpasning bør i stedet styrkes gjennom andre virkemidler.

KS støtter utvalget i at ansvarsfordelingen mellom forsikringsselskap, privatpersoner og kommuner ved relokalisering etter naturhendelser må gjennomgås. Det er behov for en evaluering etter endringene i naturskadeforsikringsloven i 2018 og erfaringer med flere store naturhendelser etter 2018.

Med hilsen

Torbjørn Eika

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur